

Aigakēra "Livli" ulzādamist tygub

"Akateeminen Heimoklubi" Helsinkis.

Jūni.

Īnda 10 sant.

Vidōz eigast.

Luk.1, 57-80.

Aga Elizabet aiga tuļ, ku ta ei mēzō ja tāmmōn syndiz pūgga, ja tam kaimad ja suglist sait kultō, ku Izand um sūrdō elastōmt tāmmōn nāgṭōn ja voļt rīemlist tam ypi. Ja se sugiz, ku ne kādōksmōndōn pāvan tuļt lapsta ymmariēdōm ja nutist tānda, tam iza nim pierrō, Tsakariasōks. Ja vastatōs rōkandiz tam jema: Mittō, aga tānda um nutamōst Jānōks. Aga ne rōkandist tam pāl: Mityks āb ūo sin suglizist, kīen volks selļi nim. Aga ne nāgṭist kādōks tam izan, kui se tāji, laz tānda nutag. Ja loudō kyzōn ta kēratiz rōkandōs: Tam nim um Jān, ja ne imlist amad. Aga yldiņ sai tam sū ja kēļ vāldiņ ja ta rōkandiz Jumalt ouvōstōs. Ja amad kaimadōm tuļ im pālō ja ama se aza tuļ tieutōbōks ama Judeamā māgud kouṭi. Ja amad, kis kūlist, vōtist sīeda sydam jūr rōkandōs: Mis kyl sīest lepsošt sāb? Sīepierast ku Izand kez voļ tāmkōks. Ja Tsakarias tam iza sai Pyvvō Vaimō tādōks ja profetiz rōkandōs: Kītōt volgō Izand, Izrael Jumal, sīepierast ku ta um tūnd vaņtlōm ja um pāstōn entš rovvō, ja um mādōn ylzō nustōn pāstamiz sāra entš pākaliz David kuodas, kui ta muinizōl aigal um rōkandōn leb entš pyvad profetōd sū, ku ta piḡim pāstam mēḡi mād vijanikist ja amad nānt kādud vaild, kis mēḡi gintōbōd, ja nāgṭōm alastōmt mād izadōn ja pidam mīels entš pyvvō liepandōkst, vānastōka pierrō, mis ta um vānastōn andō mād izan Abrahāmōn, ku mēḡ entš vijanikad kādud vaild pāstōt, tāmmōn ilm irmō palkōm, pyvastōms ja ōigitōs tam jeds ama mād iga. Ja sa, lāpski, sād nuttōt Ama Yliz profetōks, sīepierast ku sa kād Izand pālga jeds, tāmmōn riekkō vālmōstōm, ja tam rovvōn ādam pāstamiz tundimist nānt petud andōks ādamiz pierast, mād Jumal sydamliz elastōm pierrō, leb mis um mēḡi tūnd vaņtlōm se kārgandōks yldōst, laz paistag

nāntōn, kis istabōd pimdōms ja kūolōm vils, laz kīerōg mad jālgad arm riek pālō.- Aga lāps kaziz ja sai joudzizōks vaims ja voļ kōgars sīeda pāvvo sāni, kuntš ta entsta nāgṭiz Izraelōn.

Meld: Uz to kungu gaidi.

Panmō Jumal pālō
Lūotōks, mād mur
Vōtab, touvōs sālō,
Mēsti abli sūr.
Ku tōva lum
Mādō kattōn um,
Tulab kievad tegiz
Pāvalikizōks.
Ājabōd ylzō
Lainidi tūld,
Ūomō Jumal sylsō,
Tam ablizōks.

Panmō Jumal pālō
Lūotōks, mād mur
Vōtab, touvōs sālō,
Mēsti abli sūr.
Ukkō ku lāb
Ama, Jumal nāb
Tykkiž sīe mis pūtōb,
Tulab abbōlō.
Yļ sīe mēilma
Mityks āb kā,
Kīentō Jumal sīlma
Mursō āb nā.

J.Fr.Rāder pierrō.

Tyōdō ūdpāl yrgōs.

Pitka vaiṭaiga pierrō yrgōb "Livli" tegiz ulzō tūlda luotōksōs, ku tāmmōn āb lī emiņ paikōl iemōst, ku livlist ka jeddōpēḡi aigakerrō jōva mīelkōks luggōbōd ja kaimōbōd kēridi drūkimiz pierast.

Tuoin.

"Livōd Yt" tyōstō.

Kaks aigastō tāgiž pidiz "Livōd Yt" yļ Jānōd 10 aigast mādlōtōks pyvad ja ka lānds aigastōs tei yt jānōdōn pyvad, vōrōd suglist jaguvōtamizōks, lōdōks ja muzikōks. Selļist pyvad at amad livlistōn nei ležglisṭi kui ka kougistōn, vond mīel pierō ja mūliņ voļ ama vīmiž aigaks ka jōvist pāgiņ rouvsti kubbō tūnd.-Sīeda tādōl pands tīeb yt jūod yrdōks pierrō ka tam sōvvō yļ Jānōd randō pyvad. Pyvad pāl at tōitōnd tūlda

Lielirbes kyla lōlajid lōlōdōks ja nūord deklamatsijidōks. Pier rō lōlamist, pāva lūojō lēmiz aigal līb rāndas, tūom taras jāntul, jānlōlōdōks ja vōikslimizōks. Pierrō sieda nūordōn dantsimi tournikad kiltimiz pier rō. Yt jūd lūotōb ku pyvad pāl tulab pāgin līvlizi kubbō, kuldōm lōlidi ja deklamatsijidi entš jemakiels, leb sīe ka tyg gōs ytō tām tyōs.

Pār kūdi tāgiz um "Līvōd Yt" sād Ungarmald, sugrov pūolstō, abradō kuoda tīemiz pierast 980 lattō, selliz tieutōks, ku sellizents sūrit abbō ne kaimōbōd ka vel jeddōpēn 2 vōi 3 kōrd, ku kuoda nustamiz tyō yrgōb joudzim lādō. Jūd mur um paldiņ, kust sādō kōlbatōb grantō ja ta nōvtōb tānda tūom rōdariekkōks ūovizōst, kust ta ama alutōm īndaks līb sādōb.

D.Volganskis.

Pidam yllō rāndakiel.

Paldiņ rāndas rāndakielō kūlōb pāgin veitōm, kuļ mingist aigastōd tāgizpēn. Mikspierast se nei um? Um tuož, paldiņ rāndō um tund pāgin leļlizi, kis āb mūostat rāndakielō ja nei rāndalistōn um rōkandōmōst nāntkōks leļkielō. Aga se āb ūo ama sūr sū. Sū um, emiņt se, ku rāndalist iz entš vailō ka vāggō veitō rōkandōbōd rāndakielō. Rāndali iz āb mūosta piddō ouvsō kiēldō, missō, vel set yd kazam tāgizpēn, rōkandiz ama rānda, kiēldō, mis um tām iza- ja jemakēļ.

Ykš ja tuoi vōib vōlda mōtlōb, mis siz rāndakēļ ni emiņt um, ja āb vōrk ābi pūolst munt siegas rāndakielō rōkandō. Nei āb ūo mōtlōmōst. Laz ka rāndakēļ volgō piški, joutōm, kēļ, rāndalizōn āb lā tānda jettō, entš iza ja jema kiēldō.

Paldiņ attō sellist aigad, ku jegayks rov tēb nustō entšta munt rovdōn yņō, ouvōstō entšta, entš kiēldō ja ammō, mis um tām entš. Jegayd rovvōn um sīe pāl ōigōm, ja selli ōigōm um ka līvōd rovōn, rāndalistōn. Ja az um selli rišting, kis tāmōn ābtuntōbt kiēldō, laz ta volgō mingi kēļ voldsō, leitab ja nagrōb, se nāgtōb set sīeks, ku tāmōn um sīes āzas veitō mūostōkst.

Um kyl siēdi, ku līvōd rov emiņt āb vōi kezzō, sūrōks lādō ja nūzō munt rovdōn yņō (?- tuoim.); aga sīest ka mittōsuggō rāndalistōn āb

ūo jettamōst entš kiēldō kaddōm. Se um vanast vanō vond mād ouvōstōt kēļ, mād vanbist kēļ mis mādōn ka tulab ouvsō piddō. Laz jegayks rāndali ka pidag neļi sōņi mis ta set kōrd um loulōn: Rāndakēļ, min jemakēļ, pyva minnōn um sin ōļ; kis vōib rāndakiēldō unnō, unub ka entš jema sōnnō."

Se āb ūo mittō mingi im āza, ku mingi sūr ja veggi rov leb aigast sadidi um yllōpiddōn entš kiēļ; aga im āza um kyl se, ku mingi piški rov, nei ku rāndalist, um vōind yllōpiddō nei kōgin entš kiēldō leb set set aigast sadidi, tāmpist pāvō sāp. Sīepierast ka mū māilma juba paldiņ imlōb yļ sīe, kui rāndalist sieda attō vōinōd. Mād izaizad ja mād vanbist vel attō sieda vōinōd, attō mādōn jettōnd rāndakiēļ; aga kui um ni mādōks? Nāgtōb, ku mēg āb vōim emiņt rāndakiēldō jettō tulbiz kazamōn. Nāgtōb, ku rāndakēļ vāggō pakand kadub rāndast ja nei amast māilmast jara.

Nāgtōb ka, ku sū āb ūo neiļen se, ku rāndas jelab paldiņ leļliži, aga jembit kyl se, ku iz rāndalist āb ouvōstōt rāndakiēldō ja sieda vāggō veitō rōkandōbōd. Ama jembit sieda um kītōmōst nūord pāl. Kui veitō rāndalist nūord paldiņ rōkandōbōd rāndakiēldō! Mikš nei? Yks ja tuoi vōib vōlda kītōb: "Ma āb mūosta, min vanbist āb ūot minnōn sieda opatōnd; aga pāgin um sellizi, kis kyl piškist voldsō attō rōkandōnd rāndakiēldō, aga ni emiņt vāggō veitō entš vail sieda rōkandōbōd. Mikspierast mēg nūord āb ouvōstōm emiņt entš vanbist kiēldō? Mikš kūođin mē, mād kazam, tāmō jara kātō sīe rāndakiēļ, mis nei kōgin leb set set kazamd um vōiđtōt ja āb ūo kaddōm lānd? Mikspierast kūođin mē tāmō vōlda ne, kiēnd pāl mū māilma sāb mingizkōrd kītōm: Se kazam vol se, kis nei veitō ouvōstiz entš vanbist kiēldō,

ku lasiz sieda kaddōm lām entš vaild ja amast māilmast?

Se āb lī mādōn mittō mingi ouv, az nei līb; aga ez mē vōiksmō vel rāndakiēldō vōiđatō ja jettō tām ka tulbiz kazamōn, ja az siz ta, vōib vōlda, kaddōks, siz mādōn līb se ouv, ku mēg ūom vōnnōd perist, kis attō vōinōd entš vanbist pierandōkst tulbiz kazamōn jettō.

Yks ja tuoi paldin kitõb:
 "Äb äbt emin mäded, rändakēl ka-
 dub jara ja kūozõ tulab leškēl."
 Um tuož, nei nägtõb, aga mü kyz-
 zimi um tez, kuna ta kadub.
 Aigad ja volmi paldin rändas
 attõ sellist, ku rändakiēldõ um
 lālam emint yllõpiddõ (?-tuom)
 ja se võib väggõ pakand jiera
 kaddõ. Aga az randalist muostakst
 jembit ents kiēldõ ouvõstõ ja
 az volks jõva tami, siz rānda-
 kiēldõ siēsõ Kurzemes rändas
 võiks külõ vel kõgin killõm.
 Edgar Vaalgamaa.

Üž lugdõbrantõz.

Skuolopatijiz P.Damberg
 tuoimimiz all um Suomõmal ulzõ-
 tund üž lugdõbrantõz lol liēd-
 puoldõ sangdi, selliz pēlizkeraks:
 "Jemakiel lugdõbrantõz skuol ja
 kuod pierast."

Yks ja tuoi um kitõn, laz
 ma mingiz kritik yļ tam kera-
 tõg. Aga yļ siē, ku ka nūord
 līvlist yrgõbõd literarlist tyõ-
 dõ tīedõ ja ku P.Damberg um
 selliz sūr tyõ loptõn, um minnõn,
 vanamien, selli rīem, ku ma kār-
 tab sūr rīem puolst äb vōlda
 kyllõld objektivli sīeda tīedõ.
 Ka ents puolst tiennõs Suomõmä
 skuolistõn ja Suomalaisuuden
 Liitto'n yļ materielliz ab ja
 P.Dambergõn yļ tīedõt tyõ, ma
 taks, kui aigakēra "Līvli" tuo-
 imiji, set neijen kitõ:

Rantõ edizsõnas um kēra-
 tõt, ku ortografij (õigikēra) vol-
 li vōttõt selli, mingist kōlba-
 tõb "Līvli".

Jaguks ta kyl ka nei um,
 aga um ka vajtõ. Nägtõksõks: "Līv-
 li" äb pan triftongõd pāl pit-
 kit tātõ neme "tuoista" "ruoikõ".
 Ta pidab entsta selliz pandõks
 jūs, ku rändakiēls at amad
 triftongõd pitkad, neiļz kui
 diftongõd, ulzõvōttõt set "ie" ja
 "uo", nantõn at sellistiz pit-
 kitõd, kui ydkõrdalist vokalõdõn,
 siēpierast sāb siz nantõn, ku
 ne at kas pitkad, kas pikstõt
 (katk), neiļz kui amad vokalõd
 pāl, pitkit tēd pandõt; aga mit-
 yd mü diftong pāl "Līvli", pid-
 dõs ents pandõks jūs, pitkit
 tātõ äb pan. Ta keratõb "yõ",
 "tyõ", "sõitaks" j.n.k. aga äb "yõ"
 "tyõ", "sõitaks", kui se um lug-
 dõbrantõs. Yļ munt piskist äb-
 tādizist vajtõd ma äb ta tās
 mittõ sõnnõ rōkkõ, siēpierast,
 ku ka "Līvli" ents õigizkēra
 puolst äb uo vel täudli.

K.Stalte.

Kievad mād kylas.

Kievad tuļ tāmnaigast nei
 obbõ, aga ni um jūsõ kyl. Äb-
 uo kõgin kunts amad pūd voltõ
 paljõd, vaptl set- ni at juba
 sūrð liēdõd; ja aina um ka nei
 sūr az jõvist táb, võib nītõ
 ka. Sa äd sā suggõ aru kui se
 tykkiiz nei pakand um suggõn.
 Li randõ, sāl sa nād vel emin.
 Kādsõ, pāvas peizõn jõvgõ, lib-
 tõb pids jalgi. Vā kui jēnnõ
 rousti gylgõb. Sinnõn ka yldin
 sugub tami kälõ kui lem um
 vez. Nā, lem kyl, ja entsõn um
 im kui sa nei kõgin uod vōind
 pilõ ilm vieta. Kül set, piē-
 kist, piēnõd lainõd rabõbõd yas-
 tõ rādanaigõ ja mideid nīzõ-
 bõd vāgiz, vāgiz. Ne nīzõbõd yļ
 tāla sangdiz jeiļ känd ja lo-
 labõd kitõkst pāvan. Pāvaliki-
 sūr ja siēdi- paistab pā pāl.
 Ta muidlõb ja tēriptõb sīnda.
 Kus sa vel uod nād nei
 siēdõ pävvõ ku ents kylas ja
 nei sinnist vieta kui mād
 miersõ?

-e-n.

Pāva.

Õbdist rattist, kuldiz lajjõ

Pāva, loptõn jūokšõmõ,

Astab, istab kuldiz rajjõ,

Pitkast riekstõ novvõmõ.

Üondžõl, kežzi mierrõ kastõn,

Rõptab kastugt puskudõn,

Ja siz, lājast ulzõ astõn,

Kaimõb lemmõ amadõn.

Üomõg udud jarakātõb,

Panab lindõn lōlamõ,

Niglist mieta votsõm sātõb

Kukkist kaimõb roppõmõ.

Pūdõn kazatõb ta lēdi,

Nītsõ, nurmsõ, puskidi,

Pēstab miersõ kalamēdi,

Mõtsas kārāpainidi.

Kuolm muzkantõ.

(3. Jatk.)

Nuormiez imliz ydstyēd emin

Ja emiņ, ku ogis arōndōks piški mīez tānda vīž pāgin sūrimizō ja yldzimizō ninō āb ku se voļ, kust ne ni set voļt ulzō lānd. Ka tāsa voļ tykkiž vaga. Ne keit nins ymarkouči kunts ne pierizōks tuļt ydō tubbō, kien sydāmōl voļ lālam edizārōnōks jara kattōt azumpaika. Azumpaikan pātutkamōl tānkiz lindōdbū, ja sād lind lōliz knasidi lōlidi vaggō rūjmō. Piški ōgi mīez viediz lova edizārōn kylgō ja nāpiz kād-kōks nūormien laz ta vulgō jo lezgōl. Kūldaks umblōtōd zidist kissōnd pāl magiz knas neitst unnō innōn. Ta voļ nei knas kui engōl, ibukst kārandōd neme kūlda lainist yļ, nei kui marmor vāldad abua, ja vēntsa pāl laistiz dimant vāpka. Aga nei kui kūlōm uas viza uap piāiz tānda buras, ja mittō mingi māra iz vōi sīeda magijist unstō ylzō ajjō. Piški vanamīez kīeriz entsta jaraimlōn nūormie pāl ja kītiz: "Vartl sīeda magijist lapsta! Ta um veggī printses. Se knas nīn ja se jaraburdōt mā um tām entsōn, Aga ta um juba set sada algastō burā vōims maggōn, ja ama sīe aiga mityks risting iz ūo lievdōn riekkō tānō, Ma um yksiggin tānda vartōn ja jega pāva lānd ents nīnō syōmnaigō murtōm ja nālgalizi kūlda votsijidi sun-dōm, kis āt vegliz sizzōl tund min jēlamiz kūozō. Ma um vizast vartōn printsessō ama ne algastōd ja piddōn murtō yļ tām, algō mityks vōrōz sāgō lezgōl. Aga ama burāvōimi voļ min abbinis, ja ni ku sa ūod tānda jara kīskōn ma um ilm abbinō ja ma āb jōda ka emiņ knassō printsessō tām burā uns piddō, aga minnōn um sēltamōst sinnōn sallō azzō. Tīe siz nei, kui ma kītōb. Vōta lind kis tānkōb printses pātutkamōl ja ents lōlamizōks inniz tānda sīezō unnō - yttōluggō sīeda entsta loulō loulōs. Vōta ja tapa tām ja lēd ulzō tām piškiz sydām ja kyta sīe jara pulverōks ja pan siz sīeda printsessōn sūzō. Siz ta yldiņ vīrgōb, ja ta āndab sinnōn ents sydām ja kād, ents vald ja nīn ja ama ents varandōks."

Pūndar ei vāgiž periz pāl jara vāzzōn ja nūor mīez rūojkiz tīedō tām nōv pierrō. Pūndar nōv pierrō ta tei tyō vāggō akkurat ja kīerdō, ja lindōn sydām ulzō lēdōn ta ky-tiz tām pulverōks.

Nei piga ku ta voļ pūstōn printsessōn pulver sūzō, knas

neitst tei silmad vāldiņ ja vondziz nūormie pāl vartlōs āndiz tāmōn armzist sūdō ja tien-niz yļ vabakstiemiz ja tōitiz lādō tāmōn naizōks. Sīes ents yrgrs dōrziņ nīn neme piškiz bo-raņimi ja amsti rūjmišt ja tub-bist voļ yōld kāriņ kultōb. Siz mīed - ja naistpālkalist tuļt tub-bō, kus vondzi pār istiz, ja vē-lōs printsessōn ja brūtganōn vonnō ne lekst nīnkouči laigald jegayks ents tyō jūr.

Aga piški ōgi vanamīez yrgiz ni ents abbiņi tāgiz ky-zō, nūormie kādst, sīepierast ku ta voļ ents ābjōvas sydams nōv-tōn artō nānt vonnō; ta tīediz ku ta vōiks tīedō mis ta set tīb, ku set sāks abbōnd tegiz lōga jūr vizzō pānda. Apakkijī lyltaji voļ aga kovalizōs pi-skiz mīekōks yti ja kītiz:

"Jōva um, ala kart, kyl sa sād ents abbōnd jedmōl ku lag-gōm; aga sinnōn tulab lassō min brūtōn ja minnōn sīnda yrgēn-dōksōs kuēdai sātō."

Pūndar iz vōi sīeda kīel-dō, ja nei ne kūolmskip lekst matkōl pīds knasidi aljidi ta-kidi ja pusknitidi kunts peri-zōks tuļt jounaigō, mis voļ printses valdōn rubizōks. Mittō kuskis iz ūo nāuōb sīlda vōi pluokst, ja mittō kuigid iz vōi pāzzō tuoizō kuoltō, sīepierast ku ka ama julgim voigijī āb vōiks kīskijiz jūksōn vastō piādō.

Siz nūormīez kītiz pūndarōn: "Ānda minnōn ents sova, laz ma jaggōg lainidi".

Pūndarōn voļ kīenōmōst, sīe-pierast ku nūormīez vel yttō-luggō pidiz tām abbōnd ents vālikstōksōs; aga piški ilpatōks rīemliz entsōs ja mōtliz:

- Se nālapūlka āndab minnōn abbōnd yldiņ ku ma līb pāzzōn tuoizō kuoltō, ja sīes ents yrgrs ma sīb ents vōim tāgiz ja ma tōmbōb sova ents kāddō ja āb lass nēdi mittōkunagist emiņ nānt knassō mālō.

(Lopandōks jeddōpēdi G.

Jōva nōv.

Mīelō tulbōd minnōn

Sōnad, sin tuntōbōd ka:
"Mis algō tīegōd sinnōn,
Ala tīe muntōn sa."

Ulzāndaji:M.Stalte.

Tuoimiji:K.Stalte.

Adres:Mazirbe.